

kende om tegemoet te komen aan bezwaren, verbonden aan de uitoefening van het kiesrecht door de gehuwde vrouw, is verworpen. Zij meenden, dat het door hem voorgestelde nieuw in te voegen artikel 7 b eene aannemelijke oplossing bood.

Andere leden waren evenwel van oordeel, dat de oplossing, die de heer RUTGERS voorstelde, in strijd was met de Grondwet, daar de echtgenoot dan eene dubbele stem zou hebben.

Opgemerkt werd voorts, dat zoo de stemplicht bij de herziening van de Grondwet mocht komen te vervallen, de principiele bezwaren, die de gehuwde vrouw zouden doen wenschen haar kiesrecht door haren echtgenoot te doen uitoefenen, daardoor grootendeels zouden worden weggenomen.

Intusschen zouden eenige der leden, die veel voor het voorstel van den heer RUTGERS gevoelden, gaarne van den Minister vernemen, wat Zijne Excellentie op bladz. 5 in § 6 der Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer gericht, bedoelde met de woorden: „Zelfs met de waarborgen in het Voorloopig Verslag aanbevolen, zoude zoodanige regeling in-druischen tegen het denkbeeld dat aan het vrouwenkiesrecht ten grondslag ligt”.

Tegen het voorschrift, dat voortaan eene gehuwde vrouw of weduwe op de kandidatenlijst moet worden vermeld met den naam van haar echtgenoot of overleden echtgenoot, zij het dan ook onder toevoeging van haren eigen naam, bestond bij enkele leden bezwaar. Zij zagen daarin namelijk eene achteruitzetting van de vrouw.

Andere leden konden die zienswijze niet deelen. Zij wezen op de wenschelijkheid, dat de vrouwelijke kandidaten op zoodanige wijze worden aangeduid, dat een ieder onmiddellijk kan weten, wie wordt bedoeld. Aangezien zulks na de totstandkoming der voorgestelde wijziging van art. 36 naar hun oordeel het geval zal zijn, konden zij zich daarmee zeer wel vereenigen.

Wijziging van de Gemeentewet.

Door een der leden werd de opmerking gemaakt, dat tot dusverre eene der vereischten voor het lidmaatschap van den raad was het ingezetene zijn der gemeente *op den dag, waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld* (zie art. 19, juncto art. 17, eerste lid sub 2, der Gemeentewet). Tengevolge van de aanneming van het amendement-ALBARDA, strekkende tot wijziging van art. 17, zal de burgemeester echter voortaan moeten getuigen, dat de tot lid van den raad benoemde ingezetene was *op den dag, waarop hij tot lid van den gemeenteraad benoemd werd verklaard*. Laatstgenoemd tijdstip zal voor hem, die volgens de lijst voor een ander invalt, later zijn dan de dag, waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld, welk feit bijzondere beteekenis krijgt, wanneer het geoorloofd is personen op de kandidatenlijst te plaatsen, die ten tijde der verkiezing nog geen ingezetene zijn. Het lid hier aan het woord zou gaarne worden ingelicht, of zulks inderdaad geoorloofd is.

Aldus vastgesteld den 29sten October 1921.

VAN HOUTEN.
LUCASSE.
DE WAAL MALEFIJT.
ARNTZ.
VAN SWAAY.

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging van de Rijksuitkeering aan de gemeenten, krachtens de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 156), gewijzigd bij de wet van 3 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 151). (266)

Het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp in de afdeelingen heeft aanleiding gegeven tot de navolgende beschouwingen.

§ 1. Sommige leden gaven uitdrukking aan hunne bevreemding, dat de Minister van Financiën thans eene andere houding aanneemt tegenover de quaestie van de uitkeering door het Rijk aan de gemeenten als ten tijde van zijn lidmaatschap der Tweede Kamer, zooals blijkt uit het mede onderteekenen van het voorstel van wet tot het nemen van maatregelen tegen te zwaren, gemeentelijken belastingdruk (Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, Zitting 1920—1921, n°. 318). Zelfs op cardinale punten wijkt de huidige bewindsman af van het standpunt door hem vroeger ingenomen.

§ 2. Eenige leden, die anders gaarne eenige beschouwingen zouden hebben gewijd aan de financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten en aan de regeling van de Rijksuitkeering, meenden zich thans daarvan te mogen onthouden, nu de Minister de benoeming van eene Staatscommissie heeft uitgelokt, en in het vooruitzicht heeft gesteld, dat de arbeid dezer commissie eene oplossing van het moeilijk vraagstuk zal brengen, terwijl haar voorstellen zóó tijdig door dezen bewindsman worden tegemoetgezien, dat hij meent te mogen verwachten, dat de definitieve regeling reeds 1 Januari 1923 in werking zal kunnen treden. Daardoor krijgt de thans ingediende verhooging der Rijksuitkeering geheel het karakter van eene noodregeling, waarvan zelfs de duur zeer beperkt is, en behoeft dus op de voordeelen en nadeelen van deze voorstellen niet te worden ingegaan, daar wel vaststaat, dat oogenblikkelijke verhooging van de Rijksuitkeering voor de meeste gemeenten urgent is en de gelegenheid voor principiele behandeling der financiële verhouding weldra zal worden geboden.

Anderen meenden zich niet ontslagen te kunnen achten van de taak om hun oordeel over de ingediende noodregeling uit te spreken.

§ 3. Naar verschillende leden meenden, kan de vroegere raming van de financiële gevolgen der aanneming van dit wetsontwerp niet meer als juist worden beschouwd, nu daarin na het optreden van den tegenwoordigen Minister van Financiën nog belangrijke wijziging is gebracht. Zij vroegen daarom de overlegging van eene nieuwe raming, met een overzicht van de verhooging der uitkeering, overeenkomstig het wetsontwerp in zijn huidigen vorm, voor de verschillende groepen van gemeenten, in gelijken geest als in de bijlage van de Memorie van Toelichting (n°. 4 van de Gedrukte Stukken der Tweede Kamer, Zitting 1920—1921, 351, (Zitting 1921—1922, 266)).

Het werd door verschillende leden mede als een bezwaar gevoeld, dat deze noodmaatregel zich geheel aansluit bij de wet van 1897, waarvan de onbillijke en ongelijkmatige werking vrijwel algemeen erkend wordt. Verhooging van de op die wet berustende uitkeeringen zal die ongelijkmatigheid nog verscherpen en daarentegen den prikkel tot spoedige definitieve regeling verslappen. De beperking van de werking der wet tot de jaren 1921 en 1922 kan nauwelijks zulk een prikkel worden genoemd. Wordt 's Ministers verwachting, dat met 1 Januari 1923 de definitieve nieuwe regeling in werking zal treden, beschaamd, dan is het zeer eenvoudig om de werking van dezen noodmaatregel te verlengen.

Onderscheidene leden, die dit bezwaar deelden, waren echter bereid er overheen te stappen met het oog op het tijdelijk karakter dezer regeling en den nood der gemeenten, die bij verwerping van dit wetsontwerp den toegedachten steun zouden missen.

Voorloopig Verslag over wetsontwerp n°. 266.

Vele leden achtten het niet juist, dat de verhoogde Rijksuitkeering afhankelijk wordt gesteld van den hoofdelijken omslag of andere plaatselijke directe-belasting naar het inkomen in de gemeente geheven. Gemeenten, die getracht hebben de crisisuitgaven door bezuiniging op andere uitgaven of door het heffen van andere communale belastingen te dekken, en dus hare plaatselijke directe belasting naar het inkomen niet in hooge mate hebben opgevoerd, zullen thans minder ontvangen dan de gemeenten, die de dekking hoofdzakelijk door verzwaaring dezer laatste heffing hebben verkregen. De verhooging van de uitkeering kan dus eenigermate werken als een premie op een minder zuinig bestier. De gemeente, die het meest uitgaf, zal soms het meest ontvangen. In een der afdelingen werd de opmerking gemaakt, dat de hulp, die thans aan de gemeenten zal worden verleend, geenszins urgent is en dat het nalaten van dezen steun een meer voorzichtig financieel beleid in vele gemeenten zou kunnen bevorderen.

Als gevolg van de voorgestelde regeling vreesden eenige leden wijders, uitzonderingen daargelaten, dat de plattelandsgemeenten wederom achtergesteld zullen worden bij de steden, in zoover de voor de verhoogde uitkeering uit te betalen gelden voor verreweg het meerendeel naar de grootere centra zullen vloeien.

Vermindering van den gemeentelijken belastingdruk wordt van dit wetsontwerp niet verwacht. Reeds het tijdelijk karakter dezer regeling zal daarvan weerhouden. Daarentegen staat wel te vreezen, dat in verschillende gemeenten allerlei wenschen zullen worden vervuld, waaraan tot nu toe niet kon worden voldaan. En dan zou de werking dezer wet uit een financieel oogpunt eer schadelijk dan nuttig zijn.

In dit verband werd er nog de aandacht op gevestigd, dat dit wetsontwerp vooruitloopt op de definitieve regeling. Het bedrag der toekomstige uitkeering zal niet lager kunnen zijn dan hetgeen ten gevolge van dit wetsontwerp wordt ontvangen. Het volgens de noodregeling ontvangene zal als een minimum worden beschouwd voor de toekomst. Zij zal als het ware een recht scheppen. Op den arbeid der Staatscommissie en daarmee op eene rationeele regeling dezer zoo moeilijke materie, wordt aldus geprejudicieerd.

Reeds om deze reden ware naar het oordeel van sommige leden dit voorstel beter achterwege gebleven; vooral nu van sommige gemeenten de oogenblikkelijke toestand iets beter is dan eenigen tijd geleden; terwijl moet worden aangenomen, dat als de te verwachten verslechtering intreedt, de nieuwe definitieve regeling zal werken.

Voor den vorigen Minister van Financiën was dit wetsontwerp in strikten zin een „noodmaatregel”. Hij stond op het standpunt, dat principieele wijziging van de uitkeeringswet niet was te verwachten (eene zienswijze, blijkens bovengenoemde Memorie van Antwoord, toen ook door den Minister van Binnenlandsche Zaken gedeeld). Voor een Minister die gelooft, dat met 1 Januari 1923 eene billijke definitieve regeling zal werken, moest eigenlijk dit wetsontwerp, in verband met de zooveel bedoelde, tijdelijke en partieele verbetering van den toestand der gemeentefinanciën, niet zóó urgent zijn, dat daardoor de komende regeling zou moeten worden bemoeilijkt.

Eenige leden hadden in het bijzonder bedenking tegen intrekking van artikel 9bis bij dit wetsontwerp. Die intrekking is, meenen zij, ten opzichte van oorzaak en opzet van dit wetsontwerp, geheel toevallig en zeer ongelijkmatig werkend. In de Memorie van Antwoord is dit overtuigend aangetoond. En eigenlijk blijkt dit ook uit de toelichting, waarmede die intrekking wordt voorgesteld, waarin zeer terecht die intrekking als van gansch ander karakter dan al het overige — dat bestemd is om te verdwijnen — als blijvend wordt aangediend.

Zooals op bladzijde 7 der Memorie van Antwoord wordt opgemerkt (en ook wordt herinnerd op bladz. 19 der Memorie van Toelichting, Hoofdstuk Va der Staatsbegroting 1922 ad art. 207) had de Regeering voor de bedragen van art. 9bis eene

andere bestemming, n.l. ten behoeve van de gemeenten, die door art. 205 der Lager onderwijswet „onbillijk bezwaard worden”.

Deze rationeele bestemming wordt nu, zoo meenen deze leden, losgelaten en vervangen door eene irrationeele en ongelijkmatig werkende. Die intrekking had, naar hun oordeel, niet met dit wetsontwerp in verband moeten worden gebracht.

§ 4. De hierboven weergegeven beschouwingen bleven niet zonder tegenspraak. De nood is in tal van gemeenten zoodanig gestegen, dat inderdaad niet aan langer uitstel kan worden gedacht. Reeds alleen de waardevermindering van het geld moet tot een belangrijke verhooging der uitkeering leiden. Op deze verhooging is door verscheidene gemeenten reeds gerekend. Dezerzijds kwam men op tegen de beschouwingen in de Memorie van Antwoord (stuk n°. 6 blz. 3) waar, bij de bespreking van de oorzaken van den slechten financieelen toestand van sommige gemeenten, veel te weinig naar voren was gebracht, dat deze in de allereerste plaats een gevolg is van de door het Rijk op de gemeenten gelegde verplichtingen tot uitvoering van Rijkswetten. Deze leden achtten dan ook de meening, dat het achterwege laten van dezen steun wenschelijk zou kunnen zijn tot bevordering van een meer voorzichtig gemeentelijk financieel beleid, verwerpelijk.

De bedenkingen tegen de voorgestelde regeling werden door hen zeer overdreven geacht. Daar het hier eene zeer beperkte noodregeling geldt, is het volkomen redelijk, dat zij aansluit bij de wet van 1897, die op dit oogenblik deze materie beheerscht. Ook het bezwaar tegen de intrekking van art. 9bis moet niet te breed worden uitgemeten. Het stond toch wel vast, dat dit artikel moest verdwijnen en het ligt voor de hand, dat deze gelegenheid daartoe werd aangegrepen.

Onderscheidene leden juichten dan ook de indiening van dit wetsontwerp toe, al verhoogde de Memorie van Toelichting hunne sympathie voor de voorgestelde regeling niet.

Begreep men het goed, dan schijnt het toch de bedoeling, om deze nooduitkeering voor de jaren 1921 en 1922 te doen strekken ter vervanging van het nog aan de gemeenten toekomende gedeelte van het $\frac{1}{6}$ gedeelte van de opbrengst der Oorlogswinstbelasting. Is dat het geval, dan zou de Regeering datgene wat zij met de eene hand geeft, met de andere hand terugnemen. Op dit $\frac{1}{6}$ gedeelte hebben de gemeenten rechtmatig aanspraak.

§ 5. Onderscheidene leden verklaarden, dat de in § 3 uiteengezette bedenkingen tegen het wetsontwerp hun des te ernstiger voorkwamen, naardien zij niet vermochten te gelooven, dat de voorgestelde regeling bestemd is, om slechts over de jaren 1921 en 1922 te werken. Er werd door hen op aangedrongen, dat het tijdelijk karakter dezer noodregeling stipt zoude worden gehandhaafd, en zij hoopten van dezen Minister een pertinente verklaring te ontvangen, dat de duur van de wet in geen geval zal worden verlengd. Trouwens aan een daartoe strekkend voorstel zouden zij, naar zij verklaarden, hunne medewerking onthouden.

Anderzijds werd opgemerkt, dat de Minister de gevraagde pertinente verklaring natuurlijk niet zal kunnen afleggen. Hij beslist niet alleen over de totstandkoming van de definitieve regeling. Ook zij die dit opmerkten, kunnen niet deelen in de verwachting, dat deze reeds van 1 Januari 1923 af zal werken, maar zij kunnen evenmin gelooven, dat dan deze noodregeling niet zal worden verlengd, als zij thans tot stand komt. Als men dit niet wil, dan moet thans weerstand worden geboden.

Aldus vastgesteld den 28sten October 1921.

DE BOER.
IDENBURG.
VAN KOL.
VAN IJNSCHOT.
DE VOS VAN STEENWIJK.